هراس از معرفت

در نقد نسبی‌انگاری

پُل بوغوسیان

ترجمهٔ

یاسر میردامادی

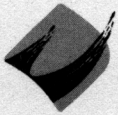

نشر کرگدن

فهرست

یادداشت مترجم ---------- ۱

معرفی کتاب *هراس از معرفت* (محسن زمانی) ---------- ۳

پیش‌گفتار ---------- ۱۳

۱. مقدمه ---------- ۱۷

۲. برساختن اجتماعی معرفت ---------- ۲۷

۳. برساختن واقعیات ---------- ۴۵

۴. نسبی‌سازی واقعیات ---------- ۶۵

۵. دفاع از نسبی‌انگاری معرفت ---------- ۸۵

۶. رد نسبی‌انگاری معرفت ---------- ۱۱۳

۷. حل یک تناقض‌نما ---------- ۱۲۹

۸. دلایل معرفتی و تبیین باور ---------- ۱۴۷

۹. پس‌گفتار ---------- ۱۶۹

ضمیمهٔ ۱: هزارتوی نسبی‌انگاری اخلاق (پل بوغوسیان) ---------- ۱۷۳

ضمیمهٔ ۲: نقد نسبی‌انگاری به چه کار می‌آید؟ (یاسر میردامادی) ---------- ۱۷۹

کتاب‌نامه ---------- ۱۸۷

نمایه ---------- ۱۹۲

در این زمانهٔ دربه‌دری، دخل‌های قطره‌ای و خرج‌های اقیانوسی، و بلاهایی که بر سرِ آنانی فرود می‌آید که می‌خواهند «به شیوهٔ خود باشند» ـ با تمام نداشتن‌های ظاهری و باطنی همسرش و فراز و فرودهای زندگی‌مان ساخت، تا سرآخر کار این ترجمه به سامان برسد. اگر نبود اَنحای پشتیبانی‌های او، این ترجمه روی پیش‌خوان کتاب‌فروشی‌ها را به خود نمی‌دید. امیدوارم خُلق نیکوی‌اش میراثی برای فرزندمان باشد ـ چنان‌که خَلق نیکوی‌اش چنین است.

این اثر را به دخترکم سوفیا تقدیم کرده‌ام. هم‌او که در میانهٔ پروقفهٔ ترجمهٔ این اثر، با ناله‌ای کوتاه چشم به جهان گشود و حال که این اثر بر روی پیش‌خوان‌ها نشسته است، او نیز مدت‌هاست که بر پای خود می‌ایستد. از سویدای دل و پدرانه امیدوارم روزی در اوان جوانی، آن توان و مهارت را به‌دست آورد که از شجاعتِ پرسشگری ـ این میوهٔ ممنوعه، که محصول رضوان عقلانیت است ـ برخوردار گردد و بر عقلِ خود بایستد.

اما نکاتی چند در باب ترجمه: نخست اینکه، در موارد اندک‌شماری پانوشت‌هایی برای توضیح مطالب متن یا اشاره به ترجمهٔ فارسی آثار مورد اشاره در کتاب افزوده شده است که این پانوشت‌ها با علامت اختصاری «م» از پانوشت‌های اصل کتاب متمایز گردیده است. دو دیگر آنکه، مقالهٔ کوتاهی از دکتر محسن زمانی در معرفی این کتاب افزوده شد تا خواننده تصویری از استدلال‌ها و جهت‌گیری کلی کتاب پیدا کند. دیگر اینکه، این کتاب اگرچه در نقد نسبی‌انگاری است، به نسبی‌انگاری «اخلاق»، جز به اشارتی، نپرداخته است، زیرا تمرکز آن بر نقد نسبی‌انگاری «معرفت» است. بر این اساس، به نظرم مناسب آمد نوشته‌ای گویا و کوتاه از نویسندهٔ در نقد نسبی‌انگاری اخلاق در قالب ضمیمه به این اثر افزوده شود. در پایان نیز یادداشت کوتاهی از مترجم در باب نسبی‌انگاری اخلاق آمده است.

و در انجام، حضرت بی‌نام را می‌خوانم برای هر آنچه در خور خواندن است.

یاسر میردامادی
شهرِ هیوم‌پرورِ ادینبرا
ymirdamadi@yahoo.com

معرفی کتاب *هراس از معرفت*

محسن زمانی

۱. مقدمه

«حقیقت نسبی است». «واقعیت ساختهٔ ماست». «هرکس قدرت دارد، واقعیت و اخلاق را می‌سازد». «پارادایم‌ها قیاس‌ناپذیرند». «جهان مدرن با جهان سنتی متفاوت است». «پست‌مدرن‌ها نشان داده‌اند که نه صدقی وجود دارد و نه عقلانیت مستقل از سنتی». «این عقلانیتی که از آن دم می‌زنی ساختهٔ غربی‌هاست، ما باید عقلانیتِ خودمان را بسازیم». «نمی‌توان ثابت کرد که پزشکی جدید بهتر از پزشکی قدیم است. دورهٔ این اثبات کردن‌ها گذشته است». «مسحیت برای مسیحیان صادق است و اسلام برای مسلمانان». «انشتن [کذا فی‌الاصل] نشون داده که همه چی نسبیه».

احتمالاً شما هم چنین جمله‌هایی را شنیده‌اید. معمولاً کسانی را که این‌گونه ادعاهایی می‌کنند «نسبی‌انگار» می‌خوانند. نسبی‌انگاری دربارهٔ هر حوزه‌ای، اجمالاً، بدین معناست که در آن حوزه واقعیتی مستقل از اشخاص و جامعه‌ها وجود ندارد. نیازی نیست که جست‌وجوی زیادی کنیم تا دریابیم نسبی‌انگاری، یا آنچه گمان می‌شود نسبی‌انگاری است، در ایران بسیار پرطرف‌دار است، مخصوصاً در میان تحصیل‌کردگان. اگر در خیابان‌های تهران، مثلاً، به عامی‌ای بگویی که اگر انسانی نمی‌بود، کوهِ دماوندی در کار نمی‌بود، احتمالاً دیوانه‌ات خواهد پنداشت. ولی در همین تهران، اگر به